

Zəngəzur dəhlizinin (TRİPP) iqtisadi, ticari üstünlükləri...

Cənubi Qafqazda sülh prosesinin yeni mərhələsi başlayıb. Azərbaycanın 44 günlük Vətən müharibəsində əldə etdiyi qələbə ilə formalaşan reallıq bölgədə uzunmüddətli sabitlik və əmək-

daşlıq üçün bünövrə yaratdı. Bu kontekstdə avqust ayında ABŞ-ın vasitəçiliyi ilə Vaşinqtonda aparılan danışıqlar, imzalanan sənədlər beynəlxalq müstəvidə xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Çünki məhz

Vaşinqtonda atılan addımlar tərəfləri daha açıq və konstruktiv dialoqa yönəltdi, həm də Ermənistanı destruktiv mövqedən uzaqlaşdıraraq reallığı qəbul etməyə məcbur etdi. Beləliklə,

Azərbaycanın son 5 ildə apardığı fəaliyyət Cənubi Qafqaz, Mərkəzi Asiyada və Kiçik Asiya yarımadası geocoğrafi məkanında yeni - təhlükəsiz və iqtisadi perspektivi böyük olan bir mühitin yaran-

masına gətirib çıxarıb. 30 ilə yaxın işğal altındakı torpaqlarımızın azad edilməsi, suverenliyimizin bərpası nəticəsində

Həm regional, həm də qitələrarası əlaqələrdə yeni mərhələ

separatçı terrorçu qruplaşmanın ləğvi bölgənin təhlükəsizlik seqmentinin ən yüksək səviyyəyə çatmasına şərait yaratdı.

Ermənistan etiraf edir...

Bu isə həm də bölgə üçün yeni perspektiv vəd edir - avqustda Vaşinqtonda imzalanan müvafiq sənəd həm də Zəngəzur dəhlizinin (TRİPP) Orta Dəhliz üzərində yeni bir alternativ təşkil etməklə Şərq-Qərb kontinentin ən mühüm ticari xətlərindən birinə çevrilmək potensialını ortaya qoydu, onun siyasi təsdiqinə çevrildi. Bu mənada, layihə bütün region ölkələrini özünə cəlb edir. Uzun illər “dalan dövlət” kimi yaşayan Ermənistan isə bu fürsətdən yararlanmaq üçün daha çox tələsməlidir. Bunu Ermənistanın siyasi rəhbərliyi də etiraf edir. Belə ki, Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Lüksemburqda regional təhlükəsizlik və regionlararası əlaqələr üzrə nazirlərin görüşündən əvvəl jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında sülhün bərqərar olması regionda nəqliyyat kommunikasiyalarının və iqtisadi əlaqələrin inkişafı üçün yeni imkanlar yaradır. “Bu gün mən Avropa İttifaqı, Qara dəniz regionu və Mərkəzi Asiyadakı həmkarlarımızla regionlararası əməkdaşlıq vasitəsilə dayanıqlılığı, təhlükəsizliyi və əlaqəni necə gücləndirəcəyimizi müzakirə edirəm”, - nazir qeyd edib.

Mirzoyanın sözlərinə görə, Ermənistanla Azərbaycan arasında sülhün bərqərar olması, kommunikasiyaların yaxın vaxtlarda açılması, nəqliyyat infrastrukturunun yaradılması regionun inkişafı üçün yeni perspektivlər vəd edir. “Bizim region Avropa ilə Mərkəzi Asiyanı

birləşdirən mühüm rol oynaya bilər. Mən bugünkü müzakirələri səbirsizliklə gözləyirəm”, - o əlavə edib.

Erməni nazir bir daha təsdiq edir ki, Azərbaycanın qətiyyəti ilə ortaya çıxan və reallaşan bu təşəbbüs

büs bütövlükdə bölgə üçün, xüsusilə də Ermənistan üçün real imkanlar açır. Başqa sözlə, Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) Azərbaycandan Azərbaycana rahat və maneəsiz yol olduğu qədər, Ermənistan üçün mühüm iqtisadi platformadır. Post-müharibə dövründə regional inkişafın əsas ünsürlərindən birini məhz Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) - Şərq-Qərb logistik ticarət və yükdaşıma yolu, onun elementləri, keçid məntəqələri və marşrutları təşkil edə bilər. Çünki Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) Şərq-Qərb marşrutu üzərində ən qısa yol olmaqla istər Qərb, istərsə də Şərq kontingentindən olacaq tərəfdaşlar üçün effektiv xarakter daşıyır. İnfrastruktur baxımından da Zəngəzur

dəhlizi (TRİPP) olduqca əlverişlidir. Zəngəzur dəhlizinin (TRİPP) ən mühüm üstünlüklərindən biri isə Avropa ilə Asiyanı birləşdirməklə yanaşı, Yaxın Şərq regionuna da yaxınlığıdır. Türkiyə vasitəsilə təkcə Avropaya deyil, eləcə

də Yaxın Şərqə çıxış imkanı qazanacaq layihə tərəfdaşları bu üstünlükdən də yararlanmış olacaqlar. Bir sözlə, dəhlizin açılması Ermənistanın iqtisadi potensialında mühüm dəyişikliklərə yol açacaq.

sıdır. Artıq bu istiqamətdə bəzi addımlar atılıb - məsələn, avqustun 9-da Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinə birgə müraciəti də imzaladılar - Bu müraciət ATƏT-in Minsk Prosesinin, ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri

Avropa ilə Asiyanı birləşdirən ticarət və nəqliyyat yollarını açmaq üçün real imkan

Qeyd edək ki, sülh mühiti yaradıldıqca Orta Dəhliz boyunca infrastrukturun genişləndirilməsi, yeni dəmir yolu xətləri, limanların modernləşdirilməsi və rəqəmsal logistika həllərinin tətbiqi üçün sərmayə cəlbə asanlaşacaq. Ən əsası isə dəhlizin aparıcı seqmenti kimi Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) üzərində razılığın əldə olunması mühüm perspektivdən xəbər verir. Zəngəzur dəhlizi Avropa ilə Asiya arasında yeni birləşdirici funksionallıq daşıyan marşrutla çevrilmək potensialına malikdir. Dəhlizin reallaşması isə dəhliz boyunca yaradılacaq dəmir və avtomobil yollarının Şərq-Qərb və Şimal-Cənub

marşrutlarına inteqrasiya edilməsinə yol açacaq ki, bu da həm Mərkəzi Asiya, həm Avropa, həm də keçid üzərində olan dövlətlər üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Bundan başqa, Azərbaycanın Xəzərdə qurduğu ən böyük limanın, həmçinin işğaldan azad edilmiş ərazilərdə inşa olunan üç beynəlxalq səviyyəli aeroportun yaratdığı imkanları da nəzərə alsaq, belə bir qənaət ifadə edə bilərik: Zəngəzur dəhlizi beynəlxalq səviyyədə daşımaların artması üçün bariz stimuldur.

Beləliklə, Vaşinqtonda imzalanan Azərbaycan - Ermənistan sazişi region üçün tarixi dönüş nöqtəsi olmaqla yanaşı, qlobal iqtisadi və geosiyasi balanslarda da mühüm hadisədir. Bu addım Orta Dəhlizi daha etibarlı, rəqabətqabiliyyətli və strateji marşrut kimi önə çıxarır. Beləliklə, saziş yalnız siyasi sabitliyin təməlini qoymur, həm də Azərbaycanı Avrasiya nəqliyyat şəbəkəsinin ayrılmaz mərkəzi kimi möhkəmləndirir. Avropanın bu tranzit marşrutunun reallaşmasına müsbət yanaşması da məhz deyilənləri təsdiqləyir. Avropa İttifaqının genişlənmə məsələləri üzrə

komissarı Marta Kos bildirib ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh prosesinin nizamlanmasında irəliləyiş regionun siyasi-iqtisadi mənzərəsinə dəyişməyə imkan verəcək. Bir müddət əvvəl regional turnedən qayıtmış komissarın sözlərinə görə, onilliklər boyu ilk dəfədir ki, region Avropanı və Asiyanı birləşdirən ticarət və nəqliyyat yollarını açmaq üçün real imkan əldə edir. “Avropadan Çin sərhədlərinə qədər ölkələr bu anın əhəmiyyətini dərk edirlər. Bu gün onların hamısı burada, Lüksemburqda toplaşıblar. Bu, ilk dəfə baş verir”, - M.Kos vurğulayıb.

Komissar qeyd edib ki, Aİ dövlətləri daha çox fəaliyyət azadlığı və ticarət imkanları, enerji mənbələrini və rəqəmsal məlumatların ötürülməsi üsullarını seçmək üçün yeni qarşılıqlı əlaqə infrastrukturunu yaratmaq niyyətindədirlər:

“Bu, bu marşrutda olan hər kəs üçün daha çox müstəqillik deməkdir. Bizim işimiz sülhə töhfədir. Konkret əməkdaşlıq, qarşılıqlı əlaqəli bazarlar və bir-biri ilə bağlı cəmiyyətlər Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sabitliyi və rifahı gücləndirə bilər. Lüksemburqdakı görüş yalnız ilk addımdır. Bunu noyabrda Birləşmiş Ştatların iştirakı ilə investisiya forumu izləyəcək”.

Sülhə maneələr aradan qalxmalıdır

şiklik edildikdən sonra imzalanacaq. Artıq bir müddətdir ki, Ermənistanda Konstitusiyaya dəyişikliyi ilə bağlı məsələ müzakirə olunur. Qeyd edək ki, Ermənistanın ayrı-ayrı şəxsləri bu dəyişikliyin həm zəruri, həm də vacib olduğunu dəfələrlə dilə gətiriblər.

Beləliklə, Ermənistan sülhü tezləşdirmək, Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) layihəsinin bir hissəsi olması üçün real imkana malikdir - bu mənada, Konstitusiyaya ilə bağlı məsələləri tezləşdirmək İrəvanın

özü üçün müsbət bir hal yaradacaq. Çünki Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması Cənubi Qafqazın həyatında yeni - sabit və inkişafa yönəlik dövrün başlama perspektivini formalaşdırır. Məhz imzalanaacaq sülh Cənubi Qafqazın yeni dönmədə stabil və sabit məkan kimi inkişafına yol açacaq. Bu inkişafdan Ermənistan da bəhrələ-nəcək...

Pərviz SADAYOĞLU